

T. K. A. B. ESKEs, *Gynaecologie en obstetrie*. 3e druk. (In goede handen; leergang voor de verpleegkunde.) 192 bl., fig. Spruyt, Van Mantgem & De Does, Leiden 1973. Prijs: geb. f 28,—.

De didactische eigenschappen van de schrijver komen in deze leergang voor de (verloskundige en gynaecologische) verpleegkunde zeer bijzonder tot uiting. Het is een goed leerboek voor de leerling-A-verpleegkundige, een goede handleiding voor zijn (haar) docent en een boek boordevol informatie voor allen wie vooral de natuurwetenschappelijke aspecten van de voortplantingskunde bijzonder interesseert.

Gemist worden: de geschiedenis van de verloskunde, beschouwingen over de gewenste ontwikkeling van de verloskundige zorg in Nederland en verloskundig-statistische beschouwingen. Meer aandacht had m.i. besteed moeten worden aan de geboortenregeling (in het bijzonder aan de betrouwbaarheid van de verschillende methoden van anti-conceptie) en de seksuologie. Hier en daar is het boek wat disproportioneel in zijn aandacht voor de wetenschappelijke aspecten van verschillende onderdelen van het vakgebied.

Een boek met het „stempel van de schrijver”. Warm aanbevolen.

J. JANSSENS

Grundlagen und Klinik innerer Erkrankungen. Ein Lehrbuch für Studierende und Ärzte in 3 Bänden. Onder redactie van F.-H. SCHULZ en H. STOBBE. 2e druk. 1506 bl., 350 fig. Georg Thieme, Leipzig 1973. Prijs: geb. M. 68,—.

In dit tijdschrift (1969, bl. 37) besprak ik de eerste druk van dit leerboek uit de DDR; mijn waardering was niet onverdeeld.

Deze 2e druk is in vele opzichten verbeterd. Vele hoofdstukken zijn herzien en ook overzichtelijker geworden; sommige, zoals over de ziekten van de nieren, zijn geheel omgewerkt. Niet alles is up to date zoals bv. de verklaring van de renale osteodystrofie.

In plaats van in één dik deel verschijnt het boek nu in 3 handzame deeltjes van kleiner model. De kwaliteit van het papier is veel beter, zodat de afbeeldingen beter tot hun recht komen. Aan ieder hoofdstuk is een korte literatuurlijst, vooral van West- en Oostduitse boeken, toegevoegd. Het is een bruikbaar boek geworden, waarin de namen van sommige in de DDR gebruikte geneesmiddelen voor ons echter niet altijd duidelijk zijn.

G. BLOMHERT

M. WEIGERT, *Anregung der Knochenbildung durch elektrischen Strom*. (Hefte zur Unfallheilkunde, 115.) 101 bl., 39 fig. Springer-Verlag, Berlijn 1973. Prijs: DM. geb. 48,—.

Het is langzamerhand bij onderzoekers naar groei en ontwikkeling wel gemeengoed geworden, dat allerlei lichaamsprocessen niet alleen de opwekking van elektromagnetische velden ten gevolge kunnen hebben, maar dat zij ook zelf geïnitieerd kunnen worden door zogenaamde „bio-elektrische potentialen”. Van het eerste verschijnsel is het elektro-encefalogram een voorbeeld. De beïnvloeding van lichaamsprocessen via elektromagnetische velden die door het lichaam zelf tot stand gebracht worden, maar die men ook van buitenaf kan aanbrenge(n), vindt pas sinds kort toepassing in de kliniek. Doordat het desbetreffende on-

derzoek voornamelijk op de groei en ontwikkeling van harde weefsels was gericht, is het niet verwonderlijk dat de klinische toepassing vooral het herstel en de groei van botweefsel onder invloed van elektromagnetische velden betreft. Hierover handelt het boek *Anregung der Knochenbildung durch Elektrischen Strom*.

Na een interessant overzicht te hebben gegeven van de thans bekende effecten van wat WEIGERT noemt bio-elektrische potentialen (bv. afremming van de groei van kwaadaardige gezwellen bij proefdieren), beschrijft hij zijn eigen experimenten met konijnen en schapen als proefdieren. Hij komt tot de conclusie dat elektromagnetische velden de genezing van botdefecten zoals breuken en osteotomieën aanzienlijk versnellen. Tenslotte vermeldt hij enige voorlopige experimenten bij patiënten, waaruit eveneens de conclusie getrokken kan worden dat de overbrugging, noodzakelijk na een vergrotingsosteotomie, aanzienlijk sneller plaatsvond.

Hoewel de dierproeven (hoofdstuk II) misschien iets té uitgebreid zijn beschreven, is dit boek van groot belang, niet alleen voor orthopedische specialisten, maar door het algemene overzicht (hoofdstuk I) en de discussie (hoofdstuk III) tevens voor alle klinici en onderzoekers die geïnteresseerd zijn in de groei en ontwikkeling van weefsels.

K. DE GROOT

W. L. ZIJP, *Handleiding voor statistische toetsen*. 283 bl., 38 tabellen, fig. H. D. Tjeenk Willink, Groningen 1974. Prijs: ingen. f 21,—.

„Dit boek biedt een verzameling statistische toetsen, die de experimentator ten dienste staan bij het trekken van conclusies uit reeksen van waarnemingsresultaten.” ... „Bij de beschrijving van de toetsen is meer gelet op de toepassing ervan in de praktijk dan op volledigheid en op details van de theorie.”

Deze aankondiging van de auteur zou dit boek — dat overigens niet speciaal voor medisch-biologische onderzoekers is bestemd — aantrekkelijk kunnen doen schijnen voor degenen die bij hun werk van statistische methoden gebruik moeten maken.

Het gebruik ervan moet helaas echter ten sterkste worden ontraden o.a. wegens de onoverzichtelijke behandeling van de stof, de niet op het algemeen gebruik aansluitende eigen terminologie die door de schrijver wordt gebezigd, en de zeer vele fouten (o.a. in formules) in de tekst.

CHR. L. RÜMKE

H. FELDMAN, *HNO-Notfälle*. (Kliniktaschenbücher.) 156 bl., 65 fig. Springer-Verlag, Berlijn 1974. Prijs: ingen. DM. 12,80.

Een alleraardigst boekje voor degene die zich snel wil oriënteren over eerste hulp op het gebied van keel-neus-oorheelkunde. Bloedingen, verwondingen, aspiratie van vreemde voorwerpen, acute ademnood, slokdarmverbrandingen, duizelingen en facialisparesie of -paralyse komen alle ter sprake. „Notfälle” wordt zeer ruim geïnterpreteerd.

Een nuttig boekje dat ik graag aanbeveel aan huisarts en student.

W. H. STRUBEN